

MŰVÉSZETÜNK. IRODALOM (XIII/01.)

Szekeres István József (Budakalászi):

TŰZBEN HAMVADT HEGEDŰM. **OÁZIS.** **(Szonettkoszorú.⁹⁷ Békéscsaba,** **1961 nyarán.)**

I.

E bolygó: „Őshazám”, Egyetlenem;
Gaia-anyám ki testéből merített
tudatra fel, mély kútjából az éjnek,
s hogy lássak: fényre vont a két szemem.
Talán, egy pillanatra csak? s vélem
mi célja van, én nem tudom, mi végett,
de létem forró magmatüze éget
Herakleszként, és minden sejtemen.
Kainokkal, és együtt Ábelekkel
lemegy a nap, és velük együtt felkel
tüzem kohója lángvermébe zártan.
Elysiumban? Örök Tartarosban?
s e magma-tűzben égve kárhozottan?
— ahonnan hajt, és lázad benne vágyam.

---

⁹⁷ 14 éves koromtól, Petőfi neveltjeként, költőnek készültem. El nem tüzelt sárgult-barnult papírlapokon, a 20-as éveimben írt verseim maradékának kijavított egyike, amelyet közvetlenül az érettségim utáni nyáron írtam nagy fellelkesültségemben. Azt hiszem: minden időre érvényes gondolatokkal. S rá néhány évre, már „Fekete virágok” címmel írtam verset, amelynek kezdő sorai:

Nincs fény szememben, földbe-fülő kéken
ólom-patak: fekete a vérem,
s szívemben nyílnak, egyre csak nyílnak
az élőlő fájdalom
fekete virágai.

II.

Ahonnán hajt, és lázad benne vágyam
a tisztább s jobb után, és rajta át
a kényszer: — újra, s egyre még...! Dalát
éneklem ajzva, részegülve vágyban:
E perc enyém! — s e robbanó világban
a némaság, a tűz s a lant szavát
emésztene, — én még harmóniát
tündöklök ím! aranyló láz-sújtásban.
A véghetlent elmével lebírní,
s ebben, oh ember! — oly erővel hinni,
hogy partot ér a földi éj-homályban,
s lélektől lélekig; még nincsen veszve
hajómra szállni, és ki a tengerre
első hajósként, parttól-szakadtában!

III.

Első hajósként, parttól-szakadtában,
s mert elszakadva teljes-egy a tét:
megnyugszik mégis az, ki életét
egy útra tette, végleg megtaláltan.
Kiválasztottan milliárdot vártam,
bolyongva fogyhatatlan tengerét
időnek, és tudattalan terét
a végtelennek én vakon bejártam,
és vártam oh, ezer, s ezernyi évet:
(dalolt és sírt az őszanyag-természet,)
de itt voltam már vágyban, szűz anyagban;
s ha fáklyám fénye utolsókat lobban,
— felhők tüzeben ég a két szemem:
Úgy nézek vissza habzó tengeren.

IV.

Úgy nézek vissza habzó tengeren,
ki tudja már, hogy soha többé nincsen
több virradat, hogy partját megtekintsem;
számomra már, csak habja lesz velem,
s marad, ki él. És tart a küzdelem.
Egymást ölik az érdek-ázott kincsen
az önzés rabjai. Szemükbe intsen
feloldódást az ész! hogy küzdve, benn
kezükbe tudják bölcsen hús kilincset,
és törvényként, az értelemnek kincset
viselni öltsek minden emberen.
Mert érteleméhez nincs szebb szó, mint: Ember;
s ha önmagával harcba szállni nem mer:
megtérni nincsen máshová helyem.

V.

Megtérni nincsen máshová helyem.
— Az asztronauta visszatér az űrből,
a szomjúság s az éhség is felőröl,
a beduint is hajtja víztelen
a lassan már végzetté vált jelen:
Vizet fakasztna minden látott kőből,
zöld látomásban: Oázisban dőzsöl,
a szája véres, és erőtelen
szólít egy néma, szótlan „Allah”-ot,
ki végül is — homok-tengert ivott —
s előtted fekszik szörnyű tanuságban:
Csontja fehér; játszott; nagy volt a tét;
s nem lelt vízre: úgy érte végzetét.
— Dús éltetőm más nincsen itt: a Mában.

VI.

Dús éltetőm más nincsen itt: a Mában;
rakétával hiába is repülsz
kihült bolygók felé, és szenderülsz
csaló vágyak kényelmes paplanában,
míg nem vagy otthon — itt! Fajod ziháltan
remeg, mint víz színén a kábult küsz.
Éhség? Méreg? — Mindegy! Épp úgy merülsz
el sokkosan az égre-nyíló szájban,
magad falva fel önmagad, vagy fojtva
egymásra rontva, szúrva, térdre rogyva
rekontrázó, dühödt, és vad tusában:
Víz nélkül Szaharában. Elfeledve
megértés húsét rakni a sebekre.
Nincs más Oázis úrünk homokjában.

VII.

Nincs más Oázis úrünk homokjában.
Megülheted a dörgő lángsugárt,
nyergelve álmaid Pegasusát
s már–már egészen Icarusszá váltan,
keresve messzi, sívó pusztaságban
új Mózesként, a gazdagabb hazát,
(hallgatva fogyva-fülő sípszavát
tüdődnek,) örült, manna-váró lázban;
szemed sötétedő tükör-taván
az elhagyott, csillagló Kánaán
vesző fénye, ha mondanád: legyen.
— Házat találhatsz. Lakhatót. Hazát: nem.
Itt mondhatod, hogy poklod, avagy: Éden.
Meggérni bár — nehéz ily kis helyen.

VIII.

Megférti bár — nehéz ily kis helyen;
akvárium-lakók, kik űr-üveggel
bezárt világuk foglyai, hol reggel
újult vágyakkal kelnek, szüntelen
dörömbölve a lét falán: jelen
követelő, és új rabló sereggel;
falat szakító perce mint közelg el
a „kritikus tömegnek”? Végtelen
erősségű neutron-ütközések
csapódnak úgy, mint felgyülemlett érdek
egymás pályái ellen! s még ha vágy is,
miféle ős-erő, mi célja lenne,
ha maga-magát... — De én bízom benne
mégis, Hajóm, ha száz viharon átvisz!

IX.

Mégis, Hajóm, ha száz viharon átvisz,
hányódva bár, de mégse nem merül
az ős-káoszba vissza, emberül
megáll vihart, tisztító szép catharsis.
Vagy mégse az? Öt ezredév „azért is!”
Állkapcsok görcse, mely szorítva hül
tetemként szétfeszíthetetlenül
a zsákmányt fogva — s véle a halált is?!
Egyszerre röppenő utolsó kések?
egymásra perzselő halál-lövések,
s kitérni kell előle védtelen...? —
Hajóm ciklonban nyög, tatján a hullám
átcsap, tarajzó hullámok vad ormán:
ez ó-fővenyre tér, és hajt szelem.

X.

Ez ó-fővenyre tér, és hajt szelem.
Oh, mossák partjaid a hús hullámok
locsogva, halkán, és a szellő-szátok
susogjon simogatva, szertelen,
játékos esten játszva tincseken;
pálmák lombját hiába ringatnátok,
ha törve törzse: fölsattan az átok!
ökölbe ha szorul a két kezem:
lehengerelnek felhők, és a kék ég
mint szaggatott rongy, szélben elsívít!
és száll... eloldva dühvel érveit
az ember-hurrikán! — A szélbe' fenn
a nyári estre... — Marja lelke kétség.
Törvényeit — hát bölcsen érlelem.

XI.

Törvényeit hát bölcsen érlelem.
Találnám rejtett kulcsát meg a széfnek,
melyből a Kozmosz titkai zenélnek:
hasadna meg előtte két szemem!
Idóm, ilyen kevés, nem volt nekem
soha. Szabadra törnek mind a gépek,
(igaz érdek csak az, mi közös érdek,
s úrrá kell lenni baj, s veszélyeken.
Amit magának alkotott a két kéz:
fellázad az a teremtője ellen,
ha nem nőtt fel még hozzá értelemben;
e perc lehet: az ítélet, a végzés:
bezárulás, — s lehet kinyíló Bázis?
Az úr homokján nincsen több Oázis.

XII.

Az úr homokján nincsen több Oázis.
vitorlát bontva, s kedvező szelet
bevárhatsz itt, erős gyökérezeted
növesztve, míg az értelem befásliz,
megvéd, s így egyensúlyod zseniális
„szaltó mortálé”-val röpítheted
(karcolva a titok-csipkés eget)
a messzi, fénylő, köd-világon át is,
gerincet vetve kőnek és időnek,
s az ellen mind, kik ellenedre törnek,
ugorva át, hol les rád új verem.
Te légy az új minőség forradalma:
— „ego sum via, veritas et vita”,
e rácsokkal fedett naprendszeren.

XIII.

E rácsokkal fedett naprendszeren
dörömbölj csak! Lám: érdemes még élni!
ha mást is lát szemem, mi nem ily égi:
asszír, és perzsa harcost — szüntelen
csak harcost lát szemem a tengeren!
Porból a porba áramlókat méri
a dárda-vető kéz, és sosem véti
a sulykot el. Ki veszt — megértettem —
az ott marad! Vérét a por felissza,
s amit a Föld ad, hamar kapja vissza!
Csak egy reményem van: Az értelem!
Őt ezredév átkát szilánkra törni,
sosem-látott csillagként tündökölni:
A béke legyen veled! — és velem.

XIV.

A béke legyen veled! — és velem.
Találjon számra szó, mint bűvös éték:
Nem-hervadó vágyak reménye éltet
szavakban, gondban. Nyíljon! Úgy legyen.
Öt ezredév a harci szekerekben;
a porba-köpködő öt ezredévet
felejteti, — csak az lehet az érdek,
s nem harcra kelni új és új jelmezben:
a Béke jelmezében...! — és nem értve:
„Te tünde fény: Futó reménység vagy te.”
— Ne fuss el, és maradj végleg velem!
hiszen a föld — a vérünket nem kéri! —
mégis, miért?! hogy nem mindenki érti:
E bolygó: Óshazám, Egyetlenem!

XV.

E bolygó: „Óshazám”, Egyetlenem,
ahonnan hajt, és lázad benne vágyam,
első hajósként, parttól-szakadtában:
úgy nézek vissza habzó tengeren.
Megtérni nincsen máshová helyem.
Dús éltetőm más nincsen itt: a Mában,
nincs más Oázis ürünk homokjában,
megférti bár — nehéz ily kis helyen.
Mégis, Hajóm, ha száz viharon átvisz!
ez ó-fövenyre tér, és hajt szelem.
Törvényeit, — hát bölcsen érlelem.
Az űr homokján nincsen több Oázis
e rácsokkal fedett naprendszeren:
A béke legyen veled! — és velem.